

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

A Fővárosi Ítéltábla dr. Tóth Károly ügyvéd által képviselt felperesnek, dr. Gera István ügyvéd által képviselt alperes ellen, 6.090.000 forint és járulékai megfizetése iránt indított perében a Fejér Megyei Bíróság 2007. április 25. napján meghozott 15.P.20.132/2006/25. számú ítélete ellen az alperes részéről 26., 28. sorszám alatt előterjesztett fellebbezése folytán meghozta a következő

Ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja, és az alperes által fizetendő kötbér összegét 5.000.000 (ötmillió) forintra, míg a fizetendő perköltség összegét 600.000 (hatszáz ezer) forintra leszállítja.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 100.000 (egyszáz ezer) forint fellebbezési eljárási perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s :

A felperes keresetében 6 millió 90 ezer Ft kötbér, ennek 2005. november 7-től számított törvényes késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest, mivel állítása szerint az alperes a vele kötött mezőgazdasági termékértékesítési szerződésekben foglalt kötelezettségét megszegte, az azokban vállalt minőségű és mennyiségű terményt nem szolgáltatva részére.

Az alperes ellenkérelmében elsődlegesen a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a kereset alapjául szolgáló szerződéseket a felperessel kötött szóbeli megállapodással - azok lejárta előtt - megszüntették. Másodlagos kérelme arra irányult, hogy az elsőfokú bíróság a kötbér mértékét az általa ténylegesen megtermelt és harmadik személynek értékesített 500 tonna termény után állapítsa meg, tekintettel arra, hogy a szerződésben kikötött mennyiséget rajta kívül álló ok miatt (belvíz) nem tudta teljesíteni.

Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 napon belül 6 millió 90 ezer Ft-ot, ennek 2005. november 15-től a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat 7%-ával növelt mértékű késedelmi kamatát és 300.000 Ft + 60.000 Ft ÁFA ügyvédi munkadíjat, valamint 365.400 Ft egyéb perköltséget.

Az ítélet indokolása szerint a felek között a Ptk. 417. §-a szerinti mezőgazdasági termékértékesítési szerződés jött létre, melynek alapján az alperes az általa megtermelt terménynek a megrendelő felperes tulajdonába adására, míg a felperes a termény átvételére és a vételár kifizetésére volt köteles. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az írásbeli szerződéssel szemben - a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján - az alperesnek kellett volna bizonyítania azt, hogy a szerződést közös megegyezéssel a teljesítési határidő lejárta előtt megszüntették, az alperes a terményt harmadik személy részére szabadon és jogkövetkezmények nélkül értékesíthette, mivel a felperes nem kívánt élni a vételi jogával. E bizonyítási teher sikertelensége esetén jogkövetkeztetése szerint az alperesre hárult annak bizonyítása is, hogy - a másodlagos kérelmében foglaltak szerint - a termőföld területét ért belvízkár miatt csupán 500 tonna terménye termett.

Az elsőfokú bíróság a szerződés szóbeli megszüntetése kérdésében figyelembe vette a felperesi társaság vezérigazgatójának tanúvallomását, miszerint a szerződés megszüntetéséről az alperessel nem állapodott meg, csupán „általánosságban” hangzott el, hogy az alperes értékesítse terményeit a felperes által nyújtott hitel visszafizetése érdekében. Ugyanakkor e tanú azt is vallotta, hogy ez a megállapodás nem érintette a leszerződött mennyiséget. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az a tény, hogy a felperes a megtermelt terményre a tulajdon átruházási nyilatkozatot és a szállítási rendelkezést nem küldte meg az alperesnek, önmagában nem tekinthető elegendő bizonyítéknak azon alperesi védekezés igazolására, hogy a szerződések megszűntek, mert ezeket az okiratokat a szerződések szerint a felperes 2005. október 31-ig még megküldhette volna. Erre vonatkozóan elfogadta a felperesnek azt a hivatkozását, hogy mivel a területi képviselője a teljesítési határidő lejártát megelőzően jelezte a termény raktárból történő elszállítását, így a nyilatkozatoknak az alperes részére történő megküldése már nem volt indokolt. Az elsőfokú bíróság nem osztotta azt az alperesi álláspontot sem, miszerint a felperes által nyújtott kereskedelmi hitelnek az alperes részéről határidő előtt történő visszafizetése igazolja a feleknek a szerződés megszüntetéséről szóló megállapodását. A másodlagos alperesi ellenkérelemre tekintettel az ítélet indokolásában hangsúlyozta: az alperes által bejelentett tanúk

bizonyították az alperes azon védekezését, miszerint a perbeli időszakban jelentős termőföld területét borította belvíz, ezért a termés kevesebb és rosszabb minőségű volt az elérhetőnél. Azonban arra is rámutatott, hogy a tanúk nem tudtak pontosan nyilatkozni a szerződésben megjelölt helyrajzi számú területeket ért belvíz és a károkozásának mértékéről, a betakarított termés mennyiségéről. Az elsőfokú ítélet az alperes által csatolt kárbejelentőt nem fogadta el ítélezése alapjául, mivel azt az alperes maga töltötte ki, az abban szereplő adatok valóságát hivatalos személyek ténylegesen nem ellenőrizték, a falugazdász pedig az alperes által közölt adatok alapján állította ki az állami támogatáshoz szükséges jegyzőkönyveket. Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy elegendő bizonyíték hiányában nem állapíthatta meg az alperes által ténylegesen megtermelt termés mennyiségét, a belvízzel érintett termőföldterület nagyságát, ezért a kötbér mértékét a szerződött mennyiség alapján a keresettel egyező mértékben határozta meg.

Az ítélet ellen az alperes fellebbezéssel élt, melyben elsődlegesen annak hatályon kívül helyezését kérte megalapozatlanságra, a rendelkezésre álló bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésére hivatkozással. Másodlagosan az elsőfokú ítélet megváltoztatását, a felperes keresetének elutasítását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú eljárás során meghallgatott tanú előadása alapján, valamint a tulajdon átruházási nyilatkozat és a szállítási rendelkezés megküldésének hiányából egyértelműen okszerű következtetés vonható arra, hogy a felek a szerződést szóban módosították, ezért az alperes nem követett el szerződésszegést, amikor a terményt - a felperestől felvett hitel visszafizetése érdekében - harmadik személynek értékesítette. Harmadlagos kérelme a marasztalási összeg leszállítására irányult, kérte, hogy a másodfokú bíróság a kötbér összegét mérsékelje és azt 500 tonna termés után 1.185.000 forintban állapítsa meg, mivel a rendelkezésre álló tanúvallomások egyértelműen igazolják: a szerződésben foglalt mennyiséghez képest - rajta kívül álló okból - jóval kevesebb terménye termett. Vállalta ezen összeg egyezség keretében történő azonnali megfizetését a felperes részére. Az elsőfokú bíróság által megállapított kötbér összegszerűségének helyes számítását az alperes nem támadta. Alperes a másodfokú tárgyalás során belvízkárának igazolására Pf.3./A/1. és Pf.3./A/2. szám alatt további okirati bizonyítékokat csatolt, köztük a Földmérési és Távérzékelési Intézet által az érintett földterületről a perbeli időszakban készült légi fotókat tartalmazó CD lemezt.

A felperes ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult. A Pp. 235.§ (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel kérte az alperes által újonnan előterjesztett bizonyítékainak mellőzését. Kiemelte, hogy a szerződésben rögzítésre került, miszerint a felek a szerződés teljesítése során együttműködni kötelesek, mely kötelezettségét az alperes több tekintetben is megszegte. Álláspontja szerint az alperes azért tanúsított szerződésszegő magatartást, mert a felperesi társaság előzőleg bejelentette, hogy a továbbiakban integrációs szerepet, terményfelvásárlást nem fog végezni. Az alperes egyezségi ajánlatát az időmúlásra tekintettel, továbbá felhatalmazás hiányában nem fogadta el.

A fellebbezés részben alapos.

Az elsőfokú bíróság a tényállást a fellebbezés érdemi elbírálásához szükséges mértékben feltárta, az alperes termőföld területét ért belvízkár kérdésének kivételével gondosan és okszerűen mérlegelte a döntése alapjául szolgáló tényeket, helytállóan hívta fel a jogvita elbírálására irányadó és alkalmazandó jogszabályokat.

A Fővárosi Ítéltábla a Pp. 235.§ (1) bekezdésében foglalt korlátozásra figyelemmel az alperes által a másodfokú eljárás során a belvízkárra vonatkozóan csatolt újabb bizonyítékok értékelését mellőzte, mivel azokból megállapítható, hogy a bennük szereplő adatok már az elsőfokú eljárás idején is rendelkezésre álltak, az alperes pedig nem adta elfogadható indokát annak, hogy azok előterjesztésével miért késlekedett.

A Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy az elsőfokú bíróság az eljárási szabályoknak megfelelően folytatta le a bizonyítási eljárást, számos alkalommal részletesen tájékoztatta a feleket - elsősorban az alperest - a reá eső bizonyítási teherről, a bizonyítandó tényekről. A felek által indítványozott bizonyítást lefolytatta, ennek eredményeként a tényállást a szükséges mértékben feltárta. Mindezek alapján a Fővárosi Ítéltábla - törvényi feltételek hiányában - az ítélet hatályon kívül helyezésére nem talált alapos indokot.

Az alperes a fellebbezésében fenntartotta azon álláspontját, hogy a peres felek a termékértékesítési szerződéseket egybehangzó akaratnyilatkozatukkal annak lejárta előtt szóban megszüntették. A Ptk 418.§ (2) bekezdése szerint termékértékesítési szerződés érvényesen csak írásban köthető. Az írásba foglalás elmulasztása esetében is érvényes a szerződés, ha bármelyik fél a szerződésből származó kötelezettségeit teljesítette.

A Ptk. 218.§ (3) bekezdése értelmében, ha jogszabály a szerződés érvényességét megszabott alakhoz köti, az ilyen alakban kötött szerződés megszüntetése vagy felbontása is csak a megszabott alakban érvényes. A szerződésnek a megszabott alak mellőzésével történt megszüntetése vagy felbontása is érvényes, ha az annak megfelelő tényleges állapot a felek egyező akaratából létrejött.

A Pp. 164.§ (1) bekezdése szerint a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valóban fogadja el.

Az írásbeli szerződés szóbeli megszüntetésével kapcsolatban tanúként egyedül a felperesi társaság vezérigazgatója nyilatkozott, aki az alperesi védekezést megcáfolta. A perbeli iratokból megállapítható, hogy a hitel mielőbbi visszafizetésére vonatkozó egyeztetések ellenére a felperes továbbra is az írásbeli szerződések szerint járt el: két alkalommal írásban felhívta az alperest, hogy küldje meg részére az általa termelt termény teljes mennyiségére vonatkozóan elkészült minőségvizsgálati eredményeket, illetve írásban közölje az összes termény pontos mennyiségét. Helyesen mutatott rá az elsőfokú bíróság, hogy a felperes

szerződésszerű magatartásával szemben súlytalan az alperesnek az az állítása, miszerint a szerződésmódosítás tényét igazolja a tulajdon átruházási nyilatkozat és a szállítási rendelkezés felperes részéről történő megküldésének hiánya. Ezen okiratok megküldésének határideje 2005. október 31. napja volt, a felperes területi képviselője pedig ezt megelőzően, október 25-én értesítette a felperest az általa már megmintázott tavaszi és őszi árpának az alperes által bérelt raktárból történő elszállításáról. Mindezen tényekre figyelemmel nem volt elvárható a felperestől, hogy a meg sem lévő terményre vonatkozóan tulajdon átruházási nyilatkozatot és szállítási rendelkezést küldjön az alperesnek.

Az idézett jogszabályhelyek szerint az írásbeli alakhoz kötött szerződések főszabályként írásban módosíthatók, szüntethetők meg. A peres felek egyike sem állította, hogy a szerződés megszüntetését, a termény értékesítésének harmadik személy részére történő értékesítésének lehetőségét írásba foglalták. A szerződések szóbeli módosítása vagy megszüntetése - annak bizonyítása esetében is - csak abban az esetben lenne érvényes, ha az annak megfelelő tényleges állapot a felek egyező akaratából létrejött volna. A perbeli esetben a felperes tagadta a szerződések megszüntetéséről szóló szóbeli megállapodások tényét, ezért a szerződések megszüntetésének megállapítására, a felperes keresetének elutasítására a másodfokú bíróságnak sem volt lehetősége.

A Fővárosi Ítéltábla csupán részben találta alaposnak az alperes kötbér mérséklésére irányuló fellebbezését.

A Ptk. 246.§ (1) bekezdése szerint a kötelezett meghatározott pénzösszeg fizetésére kötelezheti magát arra az esetre, ha olyan okból, amelyért felelős, nem vagy nem szerződésszerűen teljesít (kötbér).

A Ptk. 247.§ (1) bekezdése értelmében a túlzott mértékű kötbér összegét a bíróság mérsékelheti.

A peres felek nem teljesítés, hibás, illetve hiányos teljesítés esetére szerződéseik IX. pontjában 10% mértékű kötbért kötöttek ki, melyek alapja a nem, illetve a hibásan vagy hiányosan teljesített mennyiségnek a szerződések alapján számított értéke, kivéve a „Vis maiort.”

Nem vitás, hogy az alperes a szerződésben vállalt kötelezettségét durván megszegte, amikor az általa megtermelt terményt sem adta a felperes tulajdonába, azt harmadik személynek értékesítette. Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az alperest a hatályos írásbeli szerződés alapján kötbérfizetési kötelezettség terheli a felperessel szemben. Osztotta a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróságnak azon álláspontját is, mely szerint az alperes által szolgáltatott bizonyítékok alapján nem volt megállapítható, hogy a területet sújtó belvíz (vis maior) miatt az alperesnek csak összesen 500 tonna terménye termett volna a szerződésekben vállalt 1200 és 1400 tonna helyett.

Az alperes indítványára meghallgatott tanúk egybehangzóan állították (9. számú jegyzőkönyv), hogy a környéken több terület „vízállásos” volt, ezért a termés lényegesen kevesebb és rosszabb minőségű volt a várhatónál. Ennél pontosabban azonban a tanúk nem tudtak nyilatkozni arra, hogy az alperes milyen mennyiségű terményt takarított be a kérdéses évben. W. falugazdász tanú előadta (9. számú jegyzőkönyv 6. oldal), hogy a perbeli évben a belvízkárookra vonatkozóan a Megyei Földművelésügyi Hivatal részére a szükséges formanyomtatványt kizárólag az alperes nyilatkozata alapján állította ki a károsult terület nagyságára és a kár százalékos mértékére vonatkozóan, részéről helyszíni ellenőrzésre nem került sor. Az alperes által csatolt „Mérlegnapló”-k pedig önmagukban nem igazolják, hogy az alperesnek összesen mennyi terménye termett, hiszen az alperesnek lehetősége volt az általa megtermelt terménynek más raktárakban történő elhelyezésére is. Mindezekre tekintettel az alperes a Pp. 164. §-ának (1) bekezdése ellenére hitelt érdemlően nem bizonyította, hogy mindösszesen 500 tonna terménye termett. A tanúvallomások alapján azonban minden kétséget kizáróan megállapítható, hogy a szerződésekkel érintett területeket egyértelműen belvíz sújtotta, amely következtében a 2005 évben az átlagosnál jóval kevesebb és rosszabb minőségű termény termett. Ezért a másodfokú bíróság - a Ptk. 247.§ (1) első bekezdésében foglalt mérséklési jogosultsága alapján eljárva - az alperes által fizetendő kötbér mértékét a tanúvallomásokat mérlegelve, a rendelkező részben írt összegre leszállította.

A Fővárosi Ítéltábla a kifejtett indokokra tekintettel a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta. A részben módosult ítéleti rendelkezésekre figyelemmel a másodfokú bíróság az alperest terhelő elsőfokú perköltség mértékét 600.000 forintra leszállította, mely tartalmazza - pernyertessége arányában - a felperes jogi képviselőjét megillető munkadíjat és a felperes által lerótt kereseti illetéket.

A fellebbezési eljárási perköltségről a másodfokú bíróság a Pp. 81. § (1) bekezdése szerint határozott, figyelemmel arra, hogy az alperes fellebbezése túlnyomórészt alaptalan volt. A felperest képviselő ügyvéd munkadíját a módosított 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja és az (5) bekezdése alapján állapított meg, melyet a (6) bekezdés alkalmazásával mérsékel, figyelemmel a jogi képviselő által ténylegesen kifejtett munkára. A munkadíj a rendelet 4/A. §-a alapján az áfát is tartalmazza.

, 2008. január 24.

Dr. Lizák Tibor sk.
a tanács elnöke

Dr. Molnár Ágnes sk.
előadó bíró

. Merőtey Anikó sk.
bíró

A kiadmány hitelül: